

Samlaren

Tidskrift för

svensk litteraturvetenskaplig forskning

Årgång 124 2003

I distribution:

Swedish Science Press

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Göteborg: Stina Hansson, Lisbeth Larsson

Lund: Erik Hedling, Eva Hættner Aurelius, Per Rydén

Stockholm: Ingemar Algulin, Anders Cullhed, Boel Westin

Uppsala: Bengt Landgren, Torsten Pettersson, Johan Svedjedal

Redaktörer: Anna Williams (uppsatser) och Conny Svensson (recensioner)

Inlagans typografi: Anders Svedin

Utgiven med stöd av
Vetenskapsrådet

Bidrag till *Samlaren* insändes till Litteraturvetenskapliga institutionen, Slottet ing. A0, 752 37 Uppsala. Uppsatserna granskas av externa referenter. Ej beställda bidrag skall inlämnas i form av utskrift och efter antagning även på diskett i något av ordbehandlingsprogrammen Word för Windows eller Word Perfect. Sista inlämningsdatum för uppsatser till nästa årgång av *Samlaren* är 1 juni 2004 och för recensioner 1 september 2004.

Sedan årgång 2002 av *Samlaren* erhåller uppsatsförfattarna ett digitalt underlag för särtryck. Det består av uppsatsen i form av en pdf-fil, lagrad på en diskett.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

ISBN 91-87666-21-9

ISSN 0348-6133

Printed in Sweden by
Elanders Gotab, Stockholm 2003

terst stammar från det tvärvetenskapliga initiativet och från bokens ursprung i en konferens där projektet som helhet presenterades.)

Carlshamres ”Interpreting Interpretation”, där han ger ett insiktsfullt metareflekterande perspektiv på vad man kan mena med uttrycket ”tolkning”, och ett slags typologi över de former teorier om tolkning kan ha, kan visserligen tjäna som ett slags kitt mellan de olika ämnena som behandlas, men kanske skulle boken också tjänat på en utförligare inledning som kunde vägleda en läsare på förhand.

På den positiva sidan – som klart väger tyngre – finns en stor mängd intressanta frågor rörande mening och tolkning, som i många essäer behandlas med en precision och insiktsfullhet som är slående – detta gäller de essäer som jag berört, men också många andra; utan tvekan gäller det Davidsons, Pagens, Ricœurs, Westerståhls och Prawitz’ bidrag. Och även om det inte alltid är lätt att spåra den tvärvetenskapliga ambitionen i enskilda essäer (bäst kommer den till uttryck i Carlshamres artikel), så är den tydlig när man betraktar boken som helhet, just vad gäller det vida spektrum av frågor som diskuteras. Tack vare denna karaktär kan nog boken i sig ge upphov till fler tvärvetenskapliga tankar och diskussioner – inte sällan är det ju så att man kan få nya infallsvinklar på ett visst problem från diskussioner som man inte med ens ser hur de kan ha bäring på ens egna idéer. Därför rekommenderar jag *Meaning and Interpretation* till var och en med intresse i frågor gällande mening och de tolkande verksamheternas natur.

Mikael Pettersson

Arne Melberg, *Mitt i litteraturen: Självkritiska minnen från Akademia med sex återbesök samt ett försök att tänka nytt*. Brutus Östlings Bokförlag Symposion. Stockholm & Stehag 2002.

Under 1900-talets första hälft reviderade ibland svenska litteraturprofessorer som Schück och Böök sina ståndpunkter. Senare tiders stress tycks ha fått dylik verksamhet att sina. Synnerligen glädjande är det därför att Arne Melberg, professor i allmän litteraturvetenskap vid Universitetet i Oslo tagit sig tid för självvranssakan i *Mitt i litteraturen: Självkritiska minnen från Akademia med sex återbesök samt ett försök att tänka nytt*. Volymen inleds med ett kort förord där författaren anger skäl som sin egen ålder, sin akademiska position och

litteraturens utveckling under de senaste 30 åren för projektet och deklarerar: ”Denna självvranssakan ska inte handla om vad andra har gjort mot mig, utan vad jag har gjort och varför” (s. 10).

Melberg inleder med en 18-sidig ”Kritisk CV”, där vi får följa honom från positionen som ”besvärlig” och ”kontroversiell” förespråkare för en sammanläsning av litteratur- och socialhistoria, till en, åtminstone till det yttre, privilegierad position som professor med möjlighet till författande av koncisa skrifter om t.ex. Montaigne, Nietzsche, Hölderlin och Rilke med en utpräglad ambition att vara ”lyssnande”. Litteraturvetenskapen i Norge trefaldigades rent kvantitativt under perioden och Melberg bidrog till det teoretiska intresset med egna volymer och kurslistor med 1970- och 1980-talens klassiker. Melberg frågar sig själv om hans utveckling gått från litteraturanalys som (socialt betingad) plikt till litteraturläsning som nöje, om han som många andra vänt politiken ryggen, eller om hans fokus som skiftat från roman till poesi till prosa haft sin orsak i att han reflekterat över litteraturen, och sett en reflektion påbörjad i litteraturen själv. Melberg fostrades i ”Stockholmsfilialen av Akademia” (s. 19) och ut-sattes för det ”säregna stockholmska högmod” (s. 21) som hör huvudstadsintelligentian till. Vi får veta att professorerna Espmark och Jonsson gjorde klart för honom att någon tjänst i Sverige kunde det inte bli tal om, däremot kunde han kanske söka en professur på Nya Zeeland. På 1990-talet bedrev professor Lönnroth i Göteborg en säregen presskampanj – vi får här veta att den beledsagades av ”hysteriska web-brev” – mot Melberg. Eftersom tonen i avsnittet oundvikligen präglas av viss revanschism tycks det mig som om en välunderbyggd gensaga med fler detaljer, i synnerhet som den lugubra traditionen med utväljande av gunstlingar och moboffer går att spåra ända till Martin Lamms dagar vore befogad. En docentur Melberg sökte ansågs t.ex. ”reserverad” för ett barn till en professor emeritus.

Sina sex återbesök inleder Melberg med att beskriva den egna aktiviteten, antingen kan den ses som en resa bort som är en resa hem, som ett privat försjunkande, vilket slår om till skrivan-dets aktivitet, eller som ett försök att fånga litteraturens eget andetag. Den lyssnande läsningen beledsagas av en distanserad rörelse som innefattar reflexion.

När Melberg läser om sin ideologikritiska ”ungdomliga” doktorsavhandling *På väg från re-*

alismen (1973) finner han ett pompöst pseudo-vetenskapligt språk och en vilja att finna ett facit. Melbergs läsning av Lars Ahlin var utpräglat ideologikritisk; Melberg sökte teckna konturerna av en Ahlin vars ideologiska och estetiska lösningar befann sig i närheten av en socialdemokratisk samförståndspolitik. Den religiösa dimensionen av *Tåbb med manifestet* intresserade honom inte.

Numera ser Melberg hur präglad avhandlingen trots allt är av "Ahlns egna tolkningar av sitt författarskap" (s. 36). Fascinerad av slutet av *Tåbb med manifestet* med dess fantastiska "skimmer av en ny begynnelse" (s. 41) intresserade sig Melberg för romanens utopiska dimensioner, för "fallets kurva" och för den spekulativa ådra som löper genom död till återuppståndelse. Däremot insåg Melberg inte att "Tåbbs livsresa ger allegoriskt uttryck också för läsningens process och det kritiska andetaget" (s. 36 f.) och lämnade såväl textens rytm som dess kursiver och brytpunkter därhän.

Ändå var det ju textens appell som inte bara dragit Melberg till Ahlin utan också hjälpte honom att formulera avhandlingens titel. Ahlin var verkligen på väg bort från realismen, men inte riktigt på det sätt avhandlingen ger uttryck för. Medan Melberg fördjupade sig i Ahlns förhållande till realistisk roman i allmänhet och proletärromanens klassiker Ivar Lo, Johnson och Fridegård i synnerhet, missade han, såsom ett offer för gängse litteraturvetenskapligt tänkande, paradoxalt nog själva poängen med texten, nämligen dess rytm och tilltal.

I det andra "besöket" granskar Melberg sina studier över Almqvist, Strindberg och Benedictsson från tiden kring 1980, en period då han även prövade sitt eget äktenskap och skrev en äktenskapsroman som han nu betraktar som "mer paranoisk än utopisk". Här beklagar Melberg att han inte varit tillräckligt "disponibel" för texterna och föreläste mera än läste. Melbergs historiesyn inrymde en konflikt. Historien tedde sig å ena sidan "som en serie av avslutade händelser, som det gäller att strukturera på rätt sätt för att den ska falla på plats och bli fullständigt begriplig, rentav lärorik". Å andra sidan kan historien te sig som en "text", där tillfälligheter blandas med "outtömliga och i längden obegripliga möjligheter" (s. 48). Melbergs exempel på radikal utopi blev Almqvists *Det går an*; hans läsning går nu som då i polemik mot gängse idylliserande tolkningar.

För den man som hyr rum hos Sara i Almqvists erotiska utopi följer, tycks Melberg mena, problematiken i Strindbergs *En Däres Försvarstal*, medan Benedictssons *Fru Marianne* ses som "ett enda försök att röka ut erotiken från liv och samliv" (s. 55). Melberg noterar förtjust hur Saras lilla kammare med rosiga tapeter kan ses som en sexualsymbol; när Albert hyr in sig kan det vara fråga om sexuell penetration. Här önskar man att Melberg, som ju är beläst också i modernare psykoanalytisk litteraturforskning, också reflekterat över värdet av en dylik förklaring. Det finns ett destruktivt drag i Almqvists utopi som inte blir tydligt i Melbergs läsning, där Saras och Alberts "ömsesidiga lust" står som en protest mot de läsningar som tolkat *Det går an* som en trivsam bekräftelse på den egna förträffligheten (s. 52). Men Melbergs läsning har trots allt blivit mera öppen; han ser *Det går an* som "en serie utmaningar som inte kan besvaras" (s. 54) och polemiserar mot dem som avkräver litteraturen lösningar på sin egen samtids problem.

På 1980-talet skrev Melberg avsnitten om romanen från 1830 till de stora modernisterna i volymerna 4, 5 och 6 i Gyldendals/Norstedtsprojektet *Litteraturens historia*. Några av Melbergs problem är välkända: litteraturhistorien är en förlagsprodukt, medan forskaren vill se verken mera som "händelser" än som museala exempel. Dekonstruktionen – 1987 hade Melberg detaljstuderat Derrida och Paul de Man i USA – saboterar varje form av traditionell litteraturhistorieskrivning. Verksamheten kräver en väldig läsning och varje skribent kan av stereotypa vandringsberättelser att döma konstatera inte bara att föregångarna fuskat, utan även att man måste fuska för att gå iland med projektet.

Melberg noterar "odödlighetens living happily everafter" inom realismen, men i sitt sökande efter "motsägelser och ironier i de realistiska verken själva" har han, förutom av verk som Balzacs *La Cousine Bette* och *Le Cousin Pons*, Melvilles *The Confidence-Man* och Flauberts *Bouvard et Pécuchet*, fascinerats av i synnerhet två verk, nämligen Stifters *Der Nachsommer* (1857) och J. P. Jacobsens *Niels Lyhne* (1880), vilka pekar fram emot en av de stora 1900-talsmodernisterna, nämligen Marcel Proust.

Då som nu fascinerar Melberg av den regressiva utopin i Stifters utvecklingsroman, utan såväl hinder som ondska, samt av tendensen att med en omvänd Pygmaliongest förvandla liv till marmor.

Nu intresserar han sig också för det han betecknar som ”nivellering”, nämligen ”hjältens så att säga fenomenologiska ambition – att beskriva tingen som de är i deras ’oskuld’”, att ställa ting, människor, djur och växter på samma nivå. Stifters blick underordnas alltså materiens egenart.

Om tankarna går till Bruckner vad gäller Stifter, eller till musikens legato, går de till Hugo Wolf och staccato vad gäller Jacobsen. Jacobsens desillusionsroman präglas av melankoli och en teknik som kan beskrivas som implosion. Men de pessimistiska utläggningarna fylls också med beskrivningar av tillfälliga ”extatiskt skildrade ögonblick” (s. 64), där förälskelsen (ofta en form av Apollon & Daphnemyt) i *Niels Lyhne* alltid är obesvarad och avslutad med kvinnans uppmaning till mannen att gå.

På 1980-talet befann sig Melbergs intresse för prosadikt, en genre för vilken hans fascination är obruten, i sin begynnelse. I efterskott grips han också av skildringarna av döendet, ”livets rest”: ”Litteraturens märkvärdighet består i att den ger uttryck för detta döende, men samtidigt försöker råda bot” och de realister Melberg stannar för är ”de som med oetiska medel gav sig i kast med döendet” (s. 70).

Fjärde besöket rör återkomst, återvändande, repris, upprepning, fördubbling, repetition, ett intresse som varade i 10–15 år från 1980 och sedan tynade bort. Här är Melbergs intresse närmast arkeologiskt. Hans nu aktuella hållning till ”gentagelsen” formuleras som ”ett avspänt eller rentav lättsinnigt förhållande till hela problemet, ej att förväxla med oansvarighet, snarare en beredskap till att inrätta sitt liv så att ironins fördubblingar och språkets tillkortakommanden kan uthärdas och hanteras” (s. 87).

Melberg blickar tillbaka på en period när hans produktion präglades av stark teoretisering. Dekonstruktionens axiom var ”att varje litterär text egentligen refererar till sig själv” (s. 81). I centrum stod en språklig problematik som ofta utmynnade i aporier och självreferentialitet fungerade hos vissa forskare som ett facit.

Mimesis för Melberg blev ”ett problem i tid”, ett problem att hantera tidens gång. Melbergs av Paul de Man influerade reflexioner utgick från Amfitryonstoffet med dess individuationsproblematik hos Plautus, Molière och Kleist och gick sedan vidare till gentagelsefenomen hos Rousseau, Strindberg (särskilt *Till Damaskus*), Nietzsche och Kierkegaard. Nietzsche var den som gav den

egentliga insikten: ”Nietzsche ger sin ’eviga återkomst’ en hypotetisk formulering som rymmer en moralisk dimension: om tillvaron vore inrättad så att allt var upprepning och återkomst, hur skulle du då hantera ditt liv?” (s. 79.)

Däremot har Melberg aldrig kommit till rätta med förklaringar av Kierkegaard. Vissa uttolkare utgår från ironierna, dubbelheterna och berättarfiktionen med Constantin Constantius, medan andra återgår till biografien och Kierkegaards förlovningsproblem. Melberg tycks numera finna sin egen Kierkegaardläsning överdrivet estetisk: ”kan-ske den teoretiskt motiverade purismen i förhållande till litterära texter i själva verket är (eller var) just en historisk parentes?” (s. 83.) Melberg finner fortfarande ett problem i att den estetiska och den biografiska tolkningen, till vilken vissa kierkegaardforskare återvänt, inte går att förena.

Med Rilke, som Melberg arbetade med 1996/97, hade han vissa svårigheter; skaldens tidiga dikter tycktes sentimentalt högandliga och tämligen konventionella, medan Duino-elegierna, sonetterna och *Malte Laurids Brigge* fascinerade Melberg. Melberg diskuterar ”transaktioner mellan konkret och abstrakt, yttre och inre, benämning och metafor, transaktioner som jag nu skulle kalla andetag och som jag då kallade ’vändningar’” (s. 89). Här börjar Melberg söka ett alternativ till beskrivningen av modernismen som negativ; han ville och vill presentera Rilke som en positiv poet med ett imaginärt poetiskt rike, ett alldeles eget språk.

Via samtida poeter som Ellen Einan och Carolina Thorell söker sig Melberg fram till en poesi som svävar mellan det benämmande och det metaforiska, och önskar i framtiden öppna sig mot Sylvia Plath och Paul Celan. Melberg har senare intresserat sig för en poesi som är en poesi ”öppen för prosaiska tillfälligheter” (s. 95).

När Melberg nu läser om sina egna texter om lyrik finner han för mycket sökande, alltför litet resultat, och fokuserar nu rytmen; ”dikt kan vara lika omedelbar och insisterande som en viskning” (s. 96). Han diskuterar det poetiska andetaget hos Hölderlin och det rytmiska spelet hos Rilke.

Än mer överens med sig själv är Melbergs i sitt sjätte besök som går till egensinniga tänkare som Montaigne och Nietzsche. Här vill Melberg motivera och försvara sina val och fullföljer, snarare än distanserar sig från, sitt tidigare resonemang.

Arbetet markerade en egen positiv omvändelse ”från en kritiskt misstänksam hermeneutik

till 'kritik' som en lyssnande och rentav medskapande aktivitet" (s. 107). Mötet med Montaigne och Nietzsche fick Melberg att reflektera över vänskap, kärlek och begär, söka ett möte med texten, söka "ställa sig till förfogande" och avstå ifrån "teoretiserande paroller".

"Negativiteten må vara inskriven i våra villkor men utan det möjliga mötet gitter vi varken läsa eller handla", skriver Melberg (s. 109). Hans egen genre blir alltmer essän, jokern i genre-leken som ger utrymme för systematisk improvisation; essänismen är "en rörlig, kringströvande, obunden och ansvarig aktivitet" (ibid.).

Efter de sex besöken följer en tredje del, kallad "Prosa", där Melberg inringar sin självsyn i det skrivande nuet. Han säger sig ha "utvecklat ett liv i litteraturens akademiska marginal" och "projektet har varit att upprätta teorins och reflexionens distans", men hans "litterära liv har varit en del av litteraturens liv" och "gett uttryck åt en (eller kanske flera) centrala tendenser i det litterära livet, så att min väg från roman till teori till dikt till essä också är litteraturens egen väg" (s. 117).

Kanske skymtar en viss hybris på de citerade raderna, men intressant är i vart fall forskarens utveckling mot en fokusering av prosadikt och dokument mellan litteratur och biografi. Melberg nämner hur Hegel berömt Cervantes för att ha introducerat "das Romanhafte" i litteraturen, och övergår sedan till att se tre stora 1900-talsromaner som desillusionstexter. Proust tar ner 1800-talsromanens myt; minnet och ögonblicket ersätter realismens intrig. Prousts stora roman växer fram ur essän. Musils roman kan ses som en arkipelag, en roman utan såväl handling som slut, en roman på väg. Joyce banaliserar och parodierar; de egna uttrycksmedlen fokuseras och språket blir hans huvudperson. Alla tre är på väg från realismen och Första Världskriget förstärker modernitetens tendenser.

Fixpunkter är också Walter Benjamin och Fernando Pessoa. Benjamin söker "utveckla och överskrida teori", prövar nya uttrycksformer och spekulerar vidare utifrån Novalis tanke på poesin som "konsternas prosa". Hos Benjamin blir prosan "poesins idé" och skärvorna föregår krukan. Benjamin skapar "dialektiska bilder", samlar excerpter och komprimerar till en helhet som förblir fragmentarisk. Pessoa, som arbetar med heteronymer, aforismer och fragment i *Orons bok* (1982) tycks överlåta "viljan till verk" till sina läsare (s. 135) i en värld där jaget tycks ha upphört

att existera. Här är det än mer så att fragmentbitarna går före krukan än hos Benjamin.

Det prosatexter Melberg söker är de som visar ett aktivt förhållande till poesin, såsom Baudelairens "små dikter på prosa" (s. 139), vilka tycks detronisera och avhumanisera det poetiska. Den prosadikt som förhåller sig till poesi blir ett synnerligen minerat experimentfält och Melberg visar i en pregnant formulerad skarpsinnig analys av en Tranströmertext hur prosan förvisso tycks ha "gömt eller glömt dikten", men samtidigt släpper prosan *igenom* poesin.

Rörelsen blir alltså dubbel. Melberg vill komma bort från litteraturdefinitioner som ser litteraturen som enbart fiktion eller negation och avslutar med några tankar om reseskildringar och biografiska framställningar, under inspiration av Sigrid Damms energiska försök att konfrontera dokument och fiktionsprosa i *Christiane und Goethe*.

"Resa" + "Liv" tycks alltså ge "Prosa!" Arne Melbergs *Mitt i litteraturen* vittnar om hälsosam distans till den egna verksamheten, men också om ärlighet och mod. Han erkänner exempelvis att hans arbete med dekonstruktionen kom sent. I och för sig kunde han säkerligen också ha nått sin sista fas åtminstone i samband med publiceringen av Walter Benjamins Passageverk.

Kampen med Akademia skapar många reflexioner, bortsett från den lokalt stockholmska utfrysningen och den lönnrothska kampanjen mot en professorskandidat med tunga pedagogiska och vetenskapliga meriter. En mer radikal fråga är om ens Melbergs nuvarande position skulle vara akademiskt acceptabel i en miljö där litteraturvetenskapen vore en disciplin bland flera andra på en humanistisk eller filosofisk fakultet med hård centralstyrning. Problemet för litteraturvetenskapen är som bekant att fastställa sitt eget objekt, och många felsteg har berott på att litteraturforskaren gjort sig beroende av gedigen historisk, lingvistisk, sociologisk eller psykologisk teoribildning som visat sig fatal när den tillämpats på ett fiktivt material.

En annan spännande historia att skriva vore historien om en generation. Många äldre svenska litteraturhistoriker kom från prästhem eller högborgerliga judiska miljöer. I den aldrig förr eller senare skådade högkonjunkturen på 1960-talet bereddes bredare grupper studenter än någonsin tillfälle att studera. Varför kommer just denna generation, ofta med en enklare snävt inrutad småborgerlig bakgrund, att förakta de sedvanliga

komparationerna och utredningarna av författares idébakgrund och söka sig till djärva teorier om Historien, Språket eller Subjektet?

Melbergs böcker har blivit allt bättre och mer lyhörda och nu när han förekommer kritiken själv är det svårt att formulera relevanta invändningar. Men en sådan skulle röra dilemmat med Kierkegaard. Man skulle kunna tillämpa Pessoa tanke på att läsaren konstruerar verket redan här. För en hermeneutiker ter det sig logiskt att inte bara subjekten förändras i kraft av sina frågor till objektet, utan även objekten själva. Bestämmer vi ett litterärt verk som en estetisk struktur har vi i själva verket implicerat en verkdefinition i frågan som gör att biografisk forskning blir ”oren”; biografisk litteraturforskning förutsätter helt enkelt en annan verkdefinition. Georges Poulet och Gilles Deleuze skriver om olika verk av Proust, ehuru den fysiska texten är densamma.

En intressant fråga att ställa sig inför den idylliserande *Det går an*-läsningen hos föregångarna vore också: Vad är det i texten som lockar fram idylliseringen? Kanske det försåtliga hos Almqvist ligger i att vissa av hans texter gillrar fallor för läsaren?

I vissa avseenden kan Melbergs sista fas te sig harmoniserande. Jag är inte lika säker som han på att två ibland motsatta rörelser i texten går att förena. Prosans och poesiens möte är inte alltid lika fascinerande som hos Baudelaire och ibland saknar man faktiskt de negationer och aporier som hörde den dekonstruktiva fasen till. Svaret på de dekonstruktiva förenklingarna behöver inte implicera ett förkastande av dekonstruktiva strategier (och i viss mening är ju det ömsesidiga beroendet av prosa och poesi en sådan) – ofta räcker det med att ta avstånd från förenklingen.

Kanske skulle en mer ontologisk eller existentiell läsning av Rilkes vändningar/rytmer också lyfta fram en poesi som kan bestämmas positivt redan utifrån det absoluta tilltalet.

På en punkt är Melberg dock inte trovärdig, nämligen när han talar om den ”tillbakablickande tid” som han hellre kallar ”livets rest” än ”ålderdom” (s. 71). Få formuleringar kan vara mer obefogade. Den intellektuella skärpan i slutkapitlen tyder på att vi har ett ymnigt flöde av goda läsningar att vänta under Melbergs fortsatta flykt från realismen mot ett mål vi försiktigtvis helst bör bestämma negativt.

Roland Lysell

Torsten Pettersson, *Dolda principer. Kultur- och litteraturteoretiska studier*. Studentlitteratur. Lund 2002.

Dolda principer är en titel som döljer mer än den avslöjar om sitt faktiska innehåll. Begreppet ”principer” verkar visserligen nog så precist. Men det har här tagits i bruk utan bestämda principer. Det sträcker sig från inledningskapitlets diskussion av den västerländska kulturens ”principer för hur man ska handla och tänka” – via generella principer vid bedömning av ”humanistisk forskning” och inte alls särskilt dolda principer för tolkning av litteratur, musik, konst – till de alldeles speciella principer som gäller för förståelsen av litterär realism och den historiska romanens ”funktioner”.

Inte undra på att volymen har krävt en under rubrik som spänner över oceaner: *Kultur- och litteraturteoretiska studier*. Det krävs inte mycket av ”split vision” för att inse att en sådan underrubrik har till syfte att visa fram honnörsfrasen ”Cultural Studies”, inskriven som ett tidstypiskt signalement på en litteraturvetenskap av idag som vill vara något mer än bara litteraturvetenskap. Med formeln ”litteraturteori är kulturteori” söker Torsten Pettersson (här nedan kallad TP) med eftertryck legitimera sina litteraturvetenskapliga specialiteter som kulturvetenskapliga generaliteter.

Dolda principer är emellertid framför allt en litteraturvetenskaplig angelägenhet. Visserligen betonas det i inledningen att det här ska handla om sådana vittfamnande principer ”som bidrar till vår konstitution som kulturvarer”¹. Men i själva verket är detta en bok i första hand om och för den sortens mycket speciella ”kulturvarer” som sysslar professionellt med estetiska fenomen: litteratur i första hand och i någon mån också bildkonst och musik. Av bokens nio uppsatser har litteraturvetenskapliga problem huvudrollen i sex-sju stycken. Det gäller då just principfrågor, några av de ständigt mest angelägna, sådana som litteraturvetenskapens ställning som kulturvetenskap, det litterära verkets ontologi, litteraturvetenskap som tolkningsvetenskap och förståelsen av den för alla litteraturvetare problematiska mixen av fiction och faction.

Men boken inleds med en koncentrerad, utredande och generell syftande studie som borde läsas och betänkas av alla humanistiska forskare, allra helst av handledare och doktorander, fakultetsopponenter och sakkunniga, det vill säga av